

SMALL BUSINESS

ESSENTIAL TAX GUIDE

(Tshivenda)

Follow us on

SARS
At your service

Nyendedzi Ya SARS Ya Ndeme Ya Zwa Muthelo Wa Mabindu Matuku

Nyendedzi iyi i vha netshedza mafhungo a ndeme nga Mabindu Matuku, Matukutuku na a Vhukati (SMMEs) na vhuḁifhinduleli hao kha muthelo ho sedzwa u ḁiḁwalisela muthelo, u humisa muthelo na mbadelo kha vha Tshumelo ya Muthelo ya Afrika Tshipembe (SARS). Hezwi zwi katela mafhungo a tshaka dzo fhambanaho dza muthelo dzine vha tea u dzi thela u ya nga tshikalo na vuvha ha bindu javho.

Nga vhanga ja vhuḁifhinduleli vhumzhi ha mulayo na muthelo zwine zwo ḁi sendeka nga tshaka dza mabindu dzo fhambanaho, musi vha saathu u thoma bindu javho kha vha thome nga u nanga lushaka lwa bindu line vha khou toḁa u thoma.

Vhuḁifhinduleli ha Muḁe wa Bindu

Vhaḁe vha mabindu vha na vhuḁifhinduleli ha u ḁadza na u badela SARS nga ḁila yone nahone nga tshifhinga.

Mbadelo dza muthelo

Mbadelo dza muthelo dzi nga itwa nga u shumisa eFiling kana u rumela twii kha bannga. Mbadelo dzi tea u itwa nga tshifhinga u itela u tinya nzwalelo na ndaḁiso. SARS a i tsha ḁo ḁanganedza mbadelo nga tsheke nga murahu ha ḁwedzi wa Nyendavhusiku 2020.

U vhea rekhodo

U vhea rekhodo nga ḁila ya vhuḁi zwi vha thusa u ḁalutshedza zwe vha zwi sumbedza musi vha tshi humisa mbuelo dza muthelo wavho arali SARS ya vha na mbudziso nga mafhungo o sumbedzwaho kha mbuelo yavho. U vhea mabambiri a thikhedzo a no fana na zwilipi zwa thengiso, tsumbathengo, dzirasithi, zwilipi zwa u diphositha tshelede banngani na maḁwe mabambiri ane a ḁo vha thusa u langa mafhungo avho a muthelo khwine na u vhona uri vha dzule vha tshi khou tevhedzela.

Tshaka dza bindu na vhuḑifhinduleli ha muthelo

Tshaka dza bindu	Mbuletshedzo (Vhu vha ha bindu)	Vhuḑifhinduleli ha muthelo
Bindu la Muimawoga/ Bindu la Muthu muthihi	Li shuma fhethu huṭuku nahone li tshimbizwa nga vhatu vho tou ḑi tholaho. Li katela mabindu a si a fomaḓa (tshiofisi). A hu na zwine zwa ṭodea u ṅwalisa khamphani na Khomishini ya Khamphani na Zwa vhusiki (CIPC).	- Kha vha ḑi ṅwalisela Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (PIT) nahone vha ite sumbedze mbuelo dza bindu la vho kha Fomo dza Mbuelo dza Muthelo nga Muthu nga Muthu (ITR12). Vha tea u badela SARS, hu saathu u swika ḑuvha la u fhedzisela lo sumbedziwaho kha Ngivhadzo ya Thathuvho (ITA34) yavho. - Kha vha ḑi ṅwalisele VAT – arali vha tshi swikelela ṭhodea - Kha vha ḑi ṅwalisele - PAYE arali vha tshi swikelela ṭhodea na Mithelo yo Khetheaho ya Mabindu Maṭuku: Muthelo wa Mbuelogute, Mabindu Maṭuku a Nyandano (SBC) kana ETI - U badela mithelo ine ya khou tea u badelwa
Binduṭhanganelwa	Vhathu vhavhili kana vhararu vhane vha vha na dzangalelo li no fana vhane vha a ṭanganela u tshimbizwa bindu. A hu na zwine zwa ṭodea u ṅwalisa khamphani na (CIPC). Mufaramukovhe muṅwe na muṅwe u ḑo badeliswa muthelo u ya nga mukovhe wawe kha bindu.	- Kha vha ḑi ṅwalisela Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (PIT) nahone vha ite sumbedze mbuelo dza bindu la vho kha Fomo dza Mbuelo dza Muthelo nga Muthu nga muthu (ITR12). Vha tea u badela SARS, hu saathu u swika ḑuvha la u fhedzisela lo sumbedziwaho kha Ngivhadzo ya Thathuvho (ITA34) yavho. - Kha vha ḑi ṅwalisele VAT – arali vha tshi swikelela ṭhodea - Kha vha ḑi ṅwalisele - PAYE arali vha tshi swikelela ṭhodea na Mithelo Yo Khetheaho Ya Mabindu Maṭuku: Muthelo wa Mbuelogute, Mabindu Maṭuku a Nyandano (SBC) kana ETI - U badela mithelo ine ya khou tea u badelwa
Khamphani ya Phuraivethe/ Tshitshavha kana Khamphaninyandano	Bindu la fomaḓa line la fanela u ṅwaliswa na CIPC nahone li tea u vha na nomboro ya u ḑi ṅwalisa. Khamphani i vha i sa dzhiwi i tshithu tshithihi na muṅwe wayo nahone muṅwe wayo u tea u humisa Fomo ya Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (ITR12).	- U ḑi ṅwalisa lwa othomethikhi ha Khamphani - Kha vha ḑi ṅwalisele Muthelo wa Mbuelo dza Bindu (CIT) lwa othomethikhi (na zwenezwo), musi li tshi ṅwaliswa na CIPC na u ita mulevho wa CIT ṅwaha muṅwe na muṅwe kha ITR14 - Kha vha ḑi ṅwalisele VAT- arali vha tshi swikelela ṭhodea - Kha vha ḑi ṅwalisele PAYE- arali vha tshi swikelela ṭhodea na Mithelo yo Khetheaho ya Mabindu Maṭuku: Muthelo wa Mbuelogute, SBC kana ETI - U badela mithelo ine ya khou tea u badelwa

Tshaka dza bindu	Mbuletshedzo (Vhu vha ha bindu)	Vhufihindleli ha muthelo
Bindunyandanywa	Bindunyandanywa li thomiwa musi tshigwada tsha vhathu tshi re na madzangalelo a no fana vha tshi farisana u swikelela tshipikwa tshi nga vha tsha ikonomi, matshilisano kana tsha mvelele, u fana na tshitokofelala, zwavhulimi na zwiñwe vho. Bindunyandanywa li fanela u ñwalisa na CIPC. Mabindunyandanywa a thela sa khamphani.	Kha vha sedze Khamphani ya Phuraivethe/ Tshitshavha kana Khamphaninyandano

Vha qinwalisa lini muthelo.?

Musi vho nwalisa lwa tshiofisi khamphani yavho na Khomishini ya Khamphani na Zwa vhusiki (CIPC) ye kale ya vha tshi vhidzwa CIPRO kha www.cipc.org.za, SARS i do ita nomboro ndaedzi yavho ya Muthelo wa Mbuelo wa Khamphani (CIT) lwa othomethiki. Mumeleli vha khamphani u tea u i nwalisa kha eFiling u itela u khwinisa zwidodombedzwa na u badela

SARS nga ndila yo leluwaho.

Muthu o no Dishuma/Bindu la Muimawoga kana vhathu vha re kha Binduthanganelwa vha tea u qinwalisela Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (PIT) twii na SARS nga kha SARS eFiling.

Vhudifhinduleli havho ha muthelo

Vha nga vha vha tshi tou qin shuma kana vha ramabindu vha tea u nwalisa bindu javho na SARS, u humisa fomo dzavho dza muthelo na u badela mutheo wo teaho nga tshifhinga

Vha di nwalisa lini muthelo wa Mbuelo.

Musi vho nwalisa khamphani yavho na Khomishini ya Khamphani na Zwa vhusiki (CIPC) ye kale ya vha tshi vhidzwa CIPRO kha www.cipc.org.za, SARS i do ita nomboro ndaedzi yavho ya Muthelo wa Mbuelo wa Khamphani (CIT) lwa othomethiki. Vhaimleli vha khamphani vha tea u qin nwalisa kha eFiling u itela u khwinisa zwidodombedzwa na u badela SARS nga ndila yo leluwaho..

Muthu o no Dishuma/Bindu la Muimawoga kana vhathu vha re kha Binduthanganelwa vha tea u qinwalisela Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (PIT) twii na SARS nga kha SARS eFiling.

Vhudifhinduleli ha mune wa bindu

Vhane vha mabindu vha na vhudifhinduleli ha u dadza na u badela SARS nga ndila yone nahone nga tshifhinga. Hezwi a zwi na ndavha uri vha na Mudivhi wa zwa muthelo kana muñwe muthu ane a khou tshimbidza maffhungo avho a zwa muthelo.

Mbadelo dza muthelo

Mbadelo dza muthelo dzi nga itwa nga u shumisa eFiling kana u rumela twii kha bannga. Mbadelo dzi tea u itwa nga tshifhinga u itela u tinya nzwalelo na ndatiso. SARS a i tsha do tšanganedza mbadelo nga tsheke nga murahu ha n̄wedzi wa Nyendavhusiku 2020.

U vhea rekhodo

U vhea rekhodo nga n̄dila ya vhuḁi zwi vha thusa u tšalutshedza zwe vha zwi sumbedza musi vha tshi humisa mbuelo dza muthelo wavho arali SARS ya vha na mbudziro nga mafhungo o sumbedzwaho kha mbuelo yavho. U vhea mabambiri a thikhedzo a no fana na zwilipi zwa thengiso, tsumbathengo, dzirasithi, zwilipi zwa u diphositha tshelede banngani na mañwe mabambiri ane a do vha thusa u langa mafhungo avho a muthelo khwine na u vhona uri vha dzule vha tshi khou tevhedzela. Rekhodo dzi tea lwa miñwaha miñanu u bva duvha la u humisa muthelo.

SARS Ndila yo leluwaho ya u amba na SARS

Vhunzhi ha vhuḁumani havho na SARS vhu do itea kha inthanethe nga kha SARS eFiling. Arali vha tshi khou bindudza vho tou di imisa nga vhoṱhe nahone vha vha vha si na Nomboro Ndaedzi ya Muthelo wa Mbuelo, vha tea u di n̄walisa u thoma sa mutheli kha eFiling u itela u ita phurofaili (mbonwasia), nahone vha do itelwa vho na nomboro ndaedzi.

U di n̄walisela eFiling:

Kha vha dalele webusaithi ya SARS kha www.sars.gov.za vha putedze eFiling u tevhela 'REGISTER NOW'; kana Arali vha khou bindudza sa Bindu la Muimawoga kana Binduṱhanganelwa- kha vha dawuniloude SARS MobiApp u bva kha Google Play Store (Android) kana App Store (tshishumiswa tsha Apple) vha putedze "REGISTER". Vha nga dovha vha lavhelesa vidio ya "How to register for eFiling" kha tshitiṱshi tsha TV tsha SARS kha YouTube.

Musi zwidodombedzwa zwavho zwoṱhe zwo no khwiniswa, nga maanda zwa bannga, zwa vhuḁumani na zwa vhaimeleli vha khamphani vha nga kona u di n̄walisela miñwe mithelo sa VAT, PAYE, na zwinwe kha eFiling, vha so ngo dalela davhi la SARS.

Mithelo yo khetheaho ine ya tea u thelwa nga mabindu matuku

Hu na zwitṱuwedzi zwa mabindu matuku ane a swikelela ṱhōḁa zwi re hone zwi re na tshivhalo sa Muthelo wa Mbueloguṱe (TOT), Muthelo wa Mbuelo dza Mabindu Matuku a Nyangano (SBC) na Muthelo wa Ṭhuṱhewedza Mushumo (ETI)

1. Muthelo wa Mbueloguṱe (TOT)

Muthelo wa Mbueloguṱe wo sedza kha u fhungudza na u leludza vhutevhedzi ha muthelo na muhwalo wa ndaulo kha mabindu matuku ane a vha na mbueloguṱe dza n̄waha dza R2.3 million kana dza fhasi.

Sisiteme ya Muthelo wa Mbuelogute ndi sisiteme ya muthelo nthihi nahone i khou ima vhuimoni ha Muthelo wa Mbuelo, VAT, Muthelo u si wa Muholo fhedzi, Muthelo wa Mbuelo ya Masheleni na Muthelo wa Mikanzwo. Mabindu ane a swikelela thodea a tea ita mulevho nahone a do tea u badela muthelo muthihi(1) (nga nnda ha musu hu na khetho ya VAT kana PAYE) nahone a do thoma u badela musu mbuelogute dzaa dza nwaha dzi tshi fhira R600 000.

Mabindu matuku ane o di nwalisela Muthelo wa Mbuelogute a nga nanga u di nwalisela vho na VAT.

2. Mabindu Matuku a Nyandano (SBC)

Mabindu matuku ane a vha na mbuelogute dza nwaha dzi no swika R20 million a nga swikelela thodea dza u badela Muthelo wa Mbuelo nga phimo dzo fhungudziwaho. Arali vha sumbedza uri vha bindu lituku kha Fomo ya Mbuelo ya Muthelo (ITR14), vha dovha hafu vha swikelela thodea dzothe, phimo yo fhungudziwaho i do itwa lwa othomethikhi. A hu na thodea ya u ita khumbelo ya u fhungudzwa ha phimo ngauri tshiimo tshavho tsha SBC tshi tiwa hu tshi khou shumisa mafhungo a re kha ITR14 yavho.

Muthelonyingwa kha Mutengo (VAT)

Mabindzu lama nga na mpimanyiso kumbe mali hinkwayo leyi endlwaka hi bindzu yo tlula R2,3 million ma laveka ku titsarisela no hakerisa 15% ya VAT eka miphakelo ya tinhundzu lowu hakerisiwaka xibalo na vukorhokeri.

Khethekanyo dza u di nwalisela VAT:

U di nwalisa ha khombekhombe	U di nwalisa nga u tou funa
Vha do tea u di nwalisela VAT arali thengiso yavho i tshi fhira R2,3 million, kha mi nwedzi ya 12 kana arali vha tshi khou lavhelela uri thengiso yavho i do fhira ayo masheleni vho sedza mbofho dza khonthiraka dzo nwaliwaho.	Vha nga di nwalisa nga u tou funa naho thengiso dzavho dzi fhasi ha R 2,3 million. Hu todea uri thengiso yo swikelelwaho i vhe yo fhira tshikalo tsha fhasisa tsha R120 000, kana i tshi nga fhira R120 000, kha mi nwedzi ya 12. U di nwalisela VAT vha tshi khou shumisa SARS eFiling zwi a tshavhanya nahone zwo leluwa.

Muthelo u ya nga Muholo (PAYE)

Mutholi ane o di nwalisa kana ane a tea u di nwalisa na SARS u itela PAYE u do tea hafu u di nwalisela u badela Muthelo wa Mveledziso ya Vhukoni na mbadelo dza Tshikwama tsha Ndindakhombo ya U fhelelwa nga Mushumo kha SARS.

Kha vha vhone uri vho di nwalisa na SARS kha maguvha a 21 a bindu nga murahu ha u vha mutholi, vha tuse PAYE na UIF u bva kha miholo ya vhashumi nahone vha tea u i badela nwedzi mu nwe na mu nwe kha SARS. Mbadelo idzi dzi tea u itwa hu saathu u fhira maguvha a sumbe (7) musu nwedzi wo fhela. Arali miholo ya vhashumi i ntha ha tshikalo tsho tiwaho.

Muthelo u si wa Muholo fhedzi

Khamphani dzothe dzi nwaliselwa Muthelo u si wa Muholo fhedzi lwa othomethikhi musi dzi tshi di nwaliselwa Muthelo wa Mbuelo wa Khamphani . Vhatheli vha re na mabindu matuku nahone vha vha vha tshi wana mbuelo u bva kha bindu jenele, nga nnda ha muholo vha tea u di nwaliselwa Muthelo u si wa Muholo fhedzi. Vha tea u gadza na u humisa Mbadelo dza Mbuelo dza Muthelo u si wa Muholo fhedzi (IRP6) luvhili kha nwa vha dovha vha badela mbadelo dza mbuelo dzine vha khou dzi anganyela.

U humisa u hu nga itwa nga kha SARS eFiling. Fhedzi arali vho di nwalisa kha Muthelo wa Mbuelogute a vho ngo tea u humisa IRP6.

Muthelo wa Mbuelo dza Khamphani (CIT)

Khamphani dzi tea u ita mulevho wa mbuelo dzadzo dza nwa muwe na muwe nga u humisa Fomo ya Muthelo wa Mbuelo dza Khamphani (ITR14) musi u di nwalisa havho ho no khunyelela. Mulevho uyu u tea u vha u si na vkhakhi, wo sumbedza mbuelo dzothe na tshinyalelo u itela u thivhela ngaganyo dzi re nnzhi kana dzi re thukhu. Kha nwa wa thathuvho u no khou fhela nga, kana nga murahu ha 31 Thafamuhwe 2023, phimo ya Muthelo wa Mbuelo wa Khamphani ndi 27% (kale wo vha u 28%).

Tshifhinga tsha u humisa Fomo ya Muthelo wa Mbuelo u ya nga lushaka lwa muthelo

Lushaka lwa muthelo	Ndila ya u khumisa	Fomo ya muthelo	Notsi
Muthelo wa Mbuelo dza Khamphani (CIT)	Luthihi kha nwa u ya nga masheleni a khamphani mafheloni a nwa wa muvhalelano	ITR14	Khamphani i na miwedzi ya 12 u humisa ITR14 nga murahu ha mafhelo a nwa wa muvhalelano. Mafhelo a nwa wa muvhalelano o sumbedza kha thanziela ya u nwalisa khamphani u bva kha CIPC
Muthelo wa Mbuelo wa Muthu (wa vhathu vhane vha tou di shuma)	Luthihi kha nwa sa zwa divhadzwa nga SARS nga khala nwa ya u humisa muthelo.	ITR12	Bindu ja Muimawoga, u di shuma na vhathu vha re kha binduthanganelwa vha tea u ita mulevho wa mbuelo dzavho kha ITR12.
VAT	Miwedzini mivhili miwe na miwe hu saathu u swika dzi 25	VAT201	Tshifhinga tshi do tiwa nga tshifhinga tsha u nwaliswa bindu nahone dziwe khamphani dzi nga lavhelelwa u humisa nwedzi muwe na muwe.
PAYE	Nwedzi muwe na muwe nga dzi 7 kana hu saathu u swika dzi 7	EMP201	U humisa hu vala maquvhani a sumbe (7) nga murahu ha nwedzi we muthelo wa tuswa ngawo kha mushumi.

Lushaka lwa muthelo	Ngila ya u kuhumisa	Fomo ya muthelo	Notsi
Muthelo u si wa Muholo fhedzi	Luvhili kha ñwaha	IRP6	Wa khamphani : U humisa ha u thoma hu vala kha ñwedzi wa vhurathi (6) u bva ñuvha ja ñwaha wa muvhalelano. U humisa lwa vuvhili hu vala mafheloni a ñwaha wa muvhalelano. Wa muthu nga muthu: U humisa ha u thoma hu vala nga dzi 30 dza Thangule ngeno u humisa lwa vuvhili hu tshi vala nga dzi 28/9 dza Luhuhli ñwaha muñwe na muñwe.
Muthelo wa Mbueloguthe	Luthihi kha ñwaha	TT03	U humisa fomo dza muthelo wa mbueloguthe zwi itwa luthihi kha ñwaha zwo ñi sendeka nga mafheloni a ñwaha wa muvhalelano wa khamphani kana u humisa fomo dza muthelo wa mbuelo wa ñwaha vhukati ha dzi 1 dza Fulwana na dzi 31 dza Phando dza ñwaha u tevhelaho ho sedzwa muthu nga muthu.
U anganya nga mutholi	Mafheloni a Tshimedzi na Shundunthule	EMP501	U humisa lwa u thoma hu vala mafheloni a ñwedzi wa Tshimedzi ngeno u humisa lwa u fhedzisela hu tshi vala mafheloni a ñwedzi wa Shundunthule.

MBETSHELWA: Mafhungo a re kha hetshi tshibugwana o itelwa u sumbandila/thusa fhedzi nahone ha ngo tea u sedzwa sa mafhungo ane muthu a nga ñi sendeka ngao lwa mulayo, kana tsheo ine ya vhofoha. Mafhungo aya ha ngo ima tshiimoni tsha milayo nahone vhavhali vane vha vha na u timatima kha fhungo ñiñwe na ñiñwe lo sumbedzwaho kha tshibugwana itshi vha tea u sedza vho na kha milayo yo teaho, kana u ñoda mahumbulwa a fomaña nga muthu a re na ndalukanyo.

- Dalela siañari ja Mabindu Mañuku kha webusaithi ya SARS kha www.sars.gov.za.
- Founela SARS Conact Centre kha 0800 00 7277
- U humbela tshikhala tsha u dalela davhi ja SARS vha tshi khou shumisa sisiteme ya shu ya eBooking kha www.sars.gov.za
- Arali vha tshi khou founa vha mashangodavha, ndi kha +27 11 602 2093 (vhukati ha 8am na 4pm tshine tsha vha tshifhinga tsha Afrika Tshipembe fhedzi)

Contact Us

e-Contact

Visit the Small Business
page on the SARS website
www.sars.gov.za

Book an appointment on
www.sars.gov.za

Phone

SARS Contact Centre
0800 007277

If calling from abroad,
on +27 11 602 2093
(only between 8am and
4pm South African time).

SCAN ME

Follow us on

2020

